

Год. III.

Број 48.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
 СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
 СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Св. Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Сава Петровић.

У Новом Саду 28. новембра 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

КОНАЧНА ОДЛУКА

српског православног народног школског савета, донесена у дисциплинарној ствари суспендованог епархијског школског референта темишварског и вршачког г. Димитрија Долге.

Бр. III. С. 270./218. ex 1893.

Дисциплинарна комисија срп. прав. нар. школског савета на бр. III. С. 51.54./19. ex 1893. и бр. зап. 189. ex 1893. извештем својим од 13. (25.) новембра 1893. уз повратак свих достављених јој списа подноси савету овом свој предлог у реасумираном дисциплинарном предмету сусп. епархијског школског референта темишварског и вршачког Димитрија Долге.

По прочитању свих оводисциплинарних списа, а нарочито истражног записника и извештаја истражне комисије de praes. 12. маја

(30. априла) 1891. бр. III. С. 92., извештаја епарх. школ. одбора вршачког ddo 20. октобра (1. нов.) 1892. бр. Е. 1367./III. 53., извештаја епарх. школ. одбора темишварског ddo 18. фебруара (2. марта) 1893. бр. Е. 43./ЕШО. 38., најновије молбе обвињенога епарх. школ. референта под бр. III. С. 234. ex 1893. и извештаја и односно предлога дисциплинарне комисије савета овога —

буде одлучено:

Обзиром на то, што се при реасумирању

овога дисциплинарнога предмета показао тај формални недостатак, да пре доношења овдашње одлуке од 23. августа (4. септембра) 1891. бр. Ш. С. 92.181./178. овај дисциплинарни предмет није био издан дисциплинарној комисији савета овога, као што се у трећој алинеји §-а 45. дисциплинарних правила од 26. августа 1876. бр. 124./168. наређује, пошто је ово предмет такав, где школски савет у првој инстанцији суди с једне стране; с друге стране пак обзиром на то, што је сада, пошто је ова ствар прописно дисциплинарној комисији била издана, тај формални недостатак уклоњен, исту тек сада за мериторну одлуку сазрелом сматрати и односно у истој ствари — стављајући оvd. овопредметну одлуку од 23. августа (4. септембра) 1891. бр. Ш. С. 92.181./178. због горњег формалног недостатка ван крепости — мериторну одлуку донети; према том и обзиром на то, што школски савет овај налази доказаним, да се Димитрије Долга својим понашањем огрешио о достојанство и углед свога звања и положаја, као што се то види из наведеног истражног записника, тако, да му се кривица у реду тешких преступа мора увести с једне стране; с друге стране пак обзиром на то, што се исти обвињени епархијски школски референт већ скоро пуне три године дана под суспензијом уз неуживање половине плате и попутнине налази; што му изискани и достављени напред наведени извештаји епархијских школских одбора у Вршцу и Темишвару на терет не стављају никаквих нових чина ни околности у обзиру обављања званичних дужности и уз то што епарх. школски одбор вршачки молбу његову за решење и успостављање у звање управо препоручује на уважање; и најпосле обзиром на то, што савет овај налази, да је надлежан овопредметну коначну одлуку донети, пошто учин суспендованог епарх. школ. референта Д. Долге, као што је напред установио, тешким, а не најтежим преступом *смагра*, у којем последњем случају би тек наступила снага оних разлога ван крепости стављене оvd. овопредметне одлуке од 23. августа (4. септембра) 1891. број Ш. С. 92.181./178., који су наведени у поткрепљење онога расположења, да се ова дисциплинарна ствар православном српском народно-црквеном сабору на решење подастре — епар-

хијског школског референта темишварскога и вршачкога Димитрија Долгу, сходно установљеном преступу и аналогно §-у 29. (тачка 3.) горенаведених дисциплинарних правила, за казну, под суспензијом, одређеном оvd. одлуком од 10. (22.) децембра 1890. бр. Ш. С. 216./155. ex 1890., уз задржавање половине плате и целе попутнине и даље све до 31. децембра 1893. по нов. кал. закључно оставити с тим, да се исти по истеку тога времена а наиме од 1. јануара 1894. по нов. кал. у епарх. референтско звање обе епархије и уживање потпуних постигнутих берива од истога дана успостави с том најозбиљнијом опоменом, да се у будуће чува свега и свачега, што би на њ могло навалити кривицу таквих чина, због којих би поновично потпао под дисциплинарну истрагу и односно казну; у исти мах званичење јереја Јована Новаковића, свештеника у В. Кикинди, оvd. одлуком од 10. (22.) децембра 1890. бр. Ш. С. 216./155. за епархију темишварску и вршачку постављенога епарх. школ. рефер. заменика, услед горњег расположења са 31. децембром 1893. и односно 1. јануаром 1894. завршеним сматрати и прогласити с тим, да ће му се сходно горе наведеној оvd. одлуци Ш. С. 216./155. ex 1890. примерена награда за службовање његово у својству заменика епарх. школ. референта касније, засебном одлуком, из задржане половине плате сусп. епарх. школ. референта Д. Долге одредити; што се тиче предујма од 30 фор. а. вр., од срп. прав. цркв. општине срп. елемирске у дисциплинарној ствари учитеља Косте Торњанскога положеног и епарх. школ. одбором темишварским референту Димитрију Долги урученога, то умолити срп. прав. нар. цркв. саборски одбор, да своту од 30 фор. а. вр. од половине плате суспендованог епархијског школског референта, Дим. Долге, која му је на уживање остављена, устегне и епарх. школ. одбору темишварском на пријемницу његову изда и односно припошље; о одлуци овој знања, управљања и односно даљег расположења ради известити:

а.) суспендованог епарх. школ. референта темишварскога и вршачкога Димитрија Долгу у Темишвару;

б.) заменика истом сусп. школ. референту, јереја Јована Новаковића, свештеника у В. Кикинди;

в.) епархијске школске одборе у Темишвару и Вршцу с тим, да учине расположење, да се 1. јануара 1894. по нов. кал. у звање успостављеном епарх. школ. референту Димитрију Долги звање преда и односно, да се он у то звање тога дана уведе; и најпосле

г.) срп. прав. нар. цркв. саборски одбор с умољењем, да изволи код књиговодства и благајнице срп. нар. цркв. фондова и заклада учинити расположење, да се закључно са 31. децембром 1893. по нов. кал. издавање попутине истог школ. референта заменику јереју Јовану Новаковићу обустави и са 1. јануаром

(М. П.)

1894. по нов. иста од тога дана у звање повраћеном референту Димитрију Долги на уобичајени начин издаје; даље обзиром на овд. одлуку бр. III. С. 216/155. ех 1890. и ову више донесену да изволи наредити, да се од истога дана истом школ. референту и потпуна постигнута остала берива (плата са квинквеналима и станарином) на уобичајен начин издају тако, да до тога дана задржана половина плате (са квинквеналима) нетакнута остане.

Из седнице срп. прав. народног школског савета, држане у *Карловцима* 13. (25.) новембра 1893. године.

ЗА ВЕРНОСТ:

Др. Лаза Секулић,

народно-црквени II. тајник, као бележник школског савета.

ЦИРКУЛАРНЕ НАРЕДБЕ ЕПАРХИЈСКОГ ШКОЛСКОГ ОДБОРА БАЧКОГ.

*Славним српским правосл. Општинама
односно Местним Школским Одборима Епархије Бачке.*

Бр. 141./104. Високо краљ. угар. Министарство богочасти и просвете изволело је отписом својим од 30. јуна 1893. бр. 29.751 објавити епархијском школском одбору овоме, да је оно при извршењу 43-ег закон. чл. од год. 1891. о мировинама учитеља народних школа стекло то некуство: да су се плате учитеља вероисповедних народних школа пре него што је горњи закон ступио на снагу сваком приликом означавале већим делом као плате црквених певаца а од када је закон тај почео да важи, да је узимано да учитељи као певци немају никакове плате осим што имају штоларне приходе.

Из овога непоузданог означавања учитељских плата изводи исто високо Министарство, да црквене општине, односно да председници школских одбора тих црквених општина и учитеља којих се то тиче мењају податке о учитељским платама по ономе како им то и када иде у рачун, а ово се не слаже ни са достојанством председника школских одбора — а обично су то свештеници — нити је у интересу црквених општина које школе издржавају.

Са интересом црквених општина које школе издржавају не слаже се означено неправилно поступање отуда, што би за службовање пре год. 1870. подарено умировљење општине неправедно теретило, са чега би ницале многе

тужбе те би се поводом тим према свима онима који тако кривотворе јавне листине морало поступати са свом строгошћу закона.

Отуда је речено високо Министарство уверило се, да се по дојакошњем начину поступања не може доћи до потпуних и доставерних података те да је по томе неопходно нужно, да се ради установљења учитељских мировина и ради уређења законите плате учитеља приберу поуздани и подробни податци о дотацији свију учитељских места у целој држави — те је исто високо краљ. угарско Министарство наложило свима управним одборима:

1. да неодложно упуте окружне солгабирове, односно варошке органе, да на у напред означени дан изиђу у све општине свога округа и да у њима уза суделовање о рочишту том извештених председника школских одбора и општинског поглаварства сачине најподробнији записник о дотацији, која је са сваким појединим учитељским местом скопчана и коју је садањи учитељ у истини уживао и по сваком поједином саставном делу исте наплате. У записнику томе ваља јасно да се обележи: од када учитељ ужива садању плату, колико прима из којег дела или извора, колико је од тога основна плата, колико пак доплатак по годинама службовања. Депутат се пописује у оној врсти у

којој се издаје, на пр. у житу, ражи и т. д. а вредност му се уписује по просечној цени од задњих 10 год., коју цену означаје поглаварство у оближње пијаце званичном сведоџбом. Приход од школарине означаје се по пропису §. 40-ог 43 закон. чл. од год. 1891. на основу 5-годишњег просека, а приход од земље по катастерској процени.

2. Записник о фактичној плати учитеља потписују: дотични чиновник, председник школског одбора или повереник црквене општине, учитељ и општински начелник. Пре него што ће се записник потписати имају се дотични потписници опоменути: да су одговорни не само на истинитост података који се садрже у записнику него за случај ако податци ти нису истинити да као кривотворитељи јавне листине могу да навуку на се и тешке последице постојећег закона.

3. У потврду сваког појединог навода овога записника имају се записнику прикључити достављени преписи свију оних исправа, на којима се темељи дотична тражбина у име учитељске плате н. пр. *sanonica visitatio*, фасија, општинска одлука, основно писмо, стечај, декрет и т. д.

Високо Министарство наводи: да су у задње време поједине црквене општине, руковођене себичним целима, оставиле за своје учитеље нове наплатнице, у којима су, уступајући од изворних фасија ради обмане власти, целокупне певачке пристојбе и приходе означиле као не-кључиво учитељске пристојбе те су тако без икаквог разлога по својој користи разместили поједине делове учитељске наплате. Пошто се овака злоупотреба не може дозволити — то се има неизоставно прикључити записнику или фасија или друга која исправа о учитељској плати, која је важила пре 43. закон. чл. од год. 1891.

4. Све те исправе, н. пр.: фасије, општинске одлуке, основна писма, стечајеви, декрети и т. д. исекају изворе односно поједине делове учитељске плате а податци записника показују како се та основна плата по времену мењала и развијала. Тако је н. пр. *sanonica visitatio* одредила, да је сваки брачни пар дужан да плаћа оволико и оволико учитељу — певцу — а колико је брачних парова те колико утиче у име те наплате, то је изложено у записнику. То исто важи и за друге пристојбе које припадају учитељу.

5. Пошто се поменути податци приберу, има се пре свега и то најстрожије испитати и одре-

дити: да ли који учитељ у смислу § 141-ог 38. зак. чл. од 1868. осим учитељске дужности врши певачку, перовођску или коју другу дозвољену му дужност? У томе случају ако се из исправе која је важила пре 43-ег зак. чл. од 1891. јасно види шта је припадало учитељу као учитељу, шта ли му је припадало за другу дужност — то се целокупна плата има поделити по тој исправи. Иначе имају се од целокупне учитељске плате одрачунити све оне ставке које по природи својој иду за учитељску дужност н. пр. школарина, пристојба за повторну (недељну) наставу, даље пристојбе које иду за друге дужности нпр. наплата за појање, штола са уگونه, нарастосе и т. д. — а остатак, који остане по томе одбитку, сматра се за заједнички приход и подељен на два равна дела а допуњен платом која припада само за учитељску дужност чини ону своту, која се у свакој прилици може сматрати за чисто учитељску плату.

6. Обзиром на одредбе §. 4-ог lit. е) 43-ег зак. чл. од год. 1891. има се у записник узети али се при одређивању чисто учитељске плате не урачунава: стан у нарави, станарина, у системизовану плату неурачуњена властелинска дотација, доплата ради скупоће, паушал за ложење школе и паушал за писаћи прибор.

7. Записнике и прилоге имају да препишу школски одбори, односно учитељ ако је за то способан, у 3 примерка а суделовачи ће потписати сва 3 примерка. Један примерак доставља се власти под коју дотична школа спада а она друга два примерка подноси се одмах кр. наставном надзорнику.

Сав овај рад око установљења учитељских плата има се неизоставно до краја октобра о. г. обавити.

9. Пошто ће податци, који се оваким начином прикупе, бити у будуће меродавни у свима питањима који се односе на учитељске плате, има се пре него што се отпочне расирава плате изјавити и учитељу и изасланику школског одбора: да се свака доцнија промена у учитељској наплати има пријављивати и пријави тој приложити она исправа, општинска одлука, којом је плата повишена или преиначена — јер иначе ће се поступати по податцима који се сада прикупе и утврде — а то би често пута било штетно по саме учитеље.

Достављајући ову своју наредбу потписаном Епархијском Школском Одбору позива: да се

WWW.UNILIB
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

она саопшти подручним Општинским Школским Одборима и да се исти упуते да изасланике своје на окружним солгабировом или варошким чиновником одређени дан и час и на означено место изашљу, да истима ставе у дужност: да искажу верно и истинито све податке који се на учитељску плату односе и да исказе своје поткрепе доставерним исправама. Но пошто су исправе те намењене за јавну употребу а поткрепљене су потписима и печатима, то су оне јавне листине, те ће се према онима који би оним исправама потврђивали податке неистините поступити строго, јер ће се исти казнити по закону ради кривотворења јавних листина.

— Саопштавајући у гореизложеном наредбу високог кр. угарског Министарства богочасти и просвете позивају се Општински Школски Одбори: да неодложно прикупе из писмохрана својих месних општина све податке који се на установљење плате, пристојаба и других прихода са сваким учитељским местом скончаних н. пр. школске фасије (валовнице), општинске одлуке, стечајеве, учитељске декрете — у колико би у истима и плате означене биле — да сваку исправу ту у 3 једнака и одоставерена примерка припреме, да изаберу свога изасланика или више њих изасланика (по могућству људе старије којима су општинске околности подробније познате и који су у правничким пословима и расправама вештији), који ће у солгабировом или варошким чиновником одређени дан и час а на означеном месту истоме ради поднеа учитељске плате предстати и посао тај савесно и уредно обавити.

При уређивању појединих делова учитељске плате а наиме при просуђивању колико ужива поједини учитељ и свију других пристојаба као учитељ а колико као црквени певач, имају изасланици Општинског Школског Одбора да узму и да заступају то становиште: да су учитељи српских православних народних школа по гласу Уредбе за српске народне школе, потврђене превишњим краљевским решењима од 6. априла и 2. јула 1872. а публиковане отписом краљ. угарског Министарства богочасти и просвете од 17. јула 1872. бр. 17565 и из исте уредбе извирућих Дисциплинарних Правила за учитеље српских народних вероисповедних школа у опсегу православне српске карловачке митрополије, изданих наредбом Народно-Црквеног Школског Савета од 26. авг. 1876. бр. 124/168

(§§. 17. и 18. Дис. Пр.) дужни црквено појање бесплатно обављати и да се само за црквено појање при појединим чиновдејствима н. пр. при венчању, укопу и парастосу награђују за сваки такав чин посебице — те према томе да сваки српски православни учитељ сву плату и све пристојбе и све приходе своје ужива ли и искључиво као учитељ а не као црквени певач.

У општинама где постоје нарочити награђени црквени певци, има се ова околност изрично споменути и у расправни записник са платом и наградом певачком увести.

Становиште ово имају изасланици српских православних општинских Школских Одбора свима могућим томељним разлозима и наводима заступати и у томе случају, ако се изасланик жупанијски или варошки не би са овим становиштем слагао, и настојати: да ово становиште буде са свима наводима и разлозима и исправама, којима се оно поткрепљује, у расправни записник тачно и јасно уведено.

Онај примерак расправнога ушеника, који буде Општинском Школском Одбору уручен, имаће исти у року од 8 дана са својим исцрпљивим извештајем потписаном Епархијском Школском Одбору да поднесе. —

У колико сам Општински Школски Одбор не би био у стању да одговори у сваком погледу овоме налогу, упућује се, да се послужи правничким саветом најпризнатнијег одветника у својој општини а по потреби да се обрати за нужни му савет и овоепархијском школском референту.

Очекује се нарочито од председника, чланова свештеника и учитеља — сваког Општинског Школског Одбора: да ће у овоме, по даљи опетанак српских народних школа и по умировање учитеља, учитељица и забавиља велеважном питању савесно, истрајно, родољубивом ревношћу према горњој наредби високог Министарства и упутству одбора овога, по своме најбољем знању поступати.

— Бр. 152./105. Сходно отпису високог краљ. угарског Министарства богочасти и просвете од 26. јула 1893. бр. 19.836 којим исто налаже: да се упуते подручни учитељи, да ревностно учувају ученике своје у рационалном пчеларењу, обзиром што је по гласу §. 18. Школске Уредбе од год. 1872. упутство у практичном пчеларењу у народној школи прописано: позивају се Оп-

штински Школски Одбори, да упуте своје подручне учитеље, да ученике своје у рационалном пчеларењу ревностно поучавају а Одбори да се састарају о средствима, којима би се у школскоме врту ма и омањи кованлук устројити могао.

— Бр. 189./106. Сходно отпису високославног Народно-Црквеног Школског Савета од 30. јула 1893. бр. 140/123 извештавају се Општински Школски Одбори: да је књига „Библијске по-

вести за III. разред основних училишта, ирикушио и удесио *Ив. М. Поповић* и издала књижара *Луке Јоцића у Н. Саду 1893. цена 15. новч.* — истим високославним Школским Саветом као уџбеник у српским православним народним школама одобрена — о чему се имају и учитељи тамошњих народних школа известити.

Из седнице Епарх. Школског Одбора Бачкога, у Новоме Саду 2. (14.) септ. 1893.

ЕПАРХИЈСКИ ШКОЛСКИ ОДБОР БАЧКИ:

Васа Пушибрк с. р.

потпредседник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПОСЛЕ ПРВЕ СВЕШТЕНИЧКЕ СКУПШТИНЕ.

Иако свештеничка скупштина, одржана 4. новембра о. г. у Новом Саду, није бројно посећена у оној мери, у којој би била посећена, да је сазвана раније и пре, она је, према добу дубоке јесени, а с обзиром на непогодно време, које је већ тада трајало такво 14 дана, и с обзиром и на комуникациона средства, која су многој браћи, а особито оној у горњо-карловачкој и пакрачкој дијецези слабије или никако на расположењу, а особито у дотично доба године и на непогодном времену, — ипак посећена врло добро.

А кад се узму све те побројане околности у достојан обзир и објективно се процене, и кад се к томе дода још и то, да је то скупштина и збор, на који се није „вукао“ нико, него да се на њ долазило узвишеном побудом чисте самосвести, која је оличена била у интелигенцији сваког појединог члана скупштине, — онда је та скупштина и бројно тако посећена била, да и с те стране на њу, без усињавања, са задовољством погледамо.

Али оно, чиме се можемо и смео поносити, то је она интелигенција, коју је скупштина доказала, то је она достојанственост, озбиљност и објективност, коју је скупштина показала и при генералној и при специјалној расправи питања о своме удружењу и осталих предмета дневнога јој реда.

Тежина је свега у томе, што је скупштина умела прећи свој Рубикон, и мисао свога удружења оживотворити; дати јој организацију и поставити најнужније услове за живот, те изнети је из скупштине пред цркву и народ као свршен чин.

Тежина је у томе, што је скупштина умела у достојан и оправдан озбир узети жељу и наду тако огромне већине свештенства нашег, каква се декларирала у 27 протопресвитератских зборова, те свештенство наше поставити, ако Бог да, што пре у положај, да својој цркви и народу послужи снагом и средствима, која му као неудареном до сад на расположењу стајати — нису могла.

Тежина је у томе, што је свештенство цело, непосредно из уста своје црквене врховне поглавице чуло, да данашња виша јерархија није противна, а да је досадашња била противна таквом свештеничком удружењу, и да ће свештеничко удружење, док се кретало буде у оквиру каноничких установа и себи постављеног задатка, увек моћи рачунати на заштиту и помоћ данашње више јерархије.

Тежина је и у томе, што је свештенству већ дана прилика, да стече најкласичније уверење, да виша јерархија, у данашњим одсудним данима по цркву и народ, очекује и жели да чује у многим питањима мишљење и жеље свога свештенства, мишљење најзрелије и најбоље, жеље нај-

WWW.UNILIB
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

истинитије и најчистије, какве његово суђење изјавити, а љубав к' цркви и народу поставити може и треба.

То су први резултати прве свештеничке скупштине, први реални добитци, с којима свештенство цело, а понаособ прва његова скупштина може бити не само задовољна, него и поносна. То су први сигурни знаци, у којима ми, у колико можемо да сагледамо у будућност, и у колико се они, на штету опште користи народно-црквене, не би изменули, видимо реалну гаранцију за успешан рад основаног удружења нашег у свима грамама његовог задатка, специјално пак гаранцију за благотворан утицај његов у пословима народно-црквеним.

И ако јавно мњење, у колико се о покрету удружења свештеничког и одржа пој скупштини изјавило, није то учинило нити довољном пажњом, а још мање потребном и дужном објективношћу, што нама, с обзиром на околности, које постоје, и с обзиром на такт којим се у опште јавни послови код нас, од неког времена, воде и обављају, није ни најмање ни чудно ни неприродно; *све то нити може, нити ће моћи основано удружење одвратити ма кад од циља, који је себи, у родољубљу својме, оставило; нити ће га збунити, да истрајно и одлучно пође онамо, куд је оком погледало, те да својој цркви и народу користи начином и средствима, која за најбоља проналазило буде.*

Удружење ће настојати, да скромно и опрезно, расудљиво и мирно, а тим озбиљније и истрајније ради на постављеном задатку својме.

Оно је спремно, да поднесе на својим плећима разне сумње и подвале, којима је већ донекле и поздрављено, а које ће га можда и чешће сретати на његовом трновитом путу, а у атмосфери, у којој данас још живимо. *Оно ће све то да поднесе лако, јер мисија његова тако је велика и узвишена, тако илеменита и родољубива, да ће му разна сумњичења бити најмања тешкоћа, коју ће савлађивати морати.*

Али, у интересу општем лежи и лежаће, да се раду удружења што мање теш-

коћа подмећу, а да сваки родољуб, чиме који може, потпомогне удружење у тешком му задатку.

Изван удружења треба сачекати рад његов. Свакоме, *који је за пресуђивање туђих дела способан*, биће онда и времена и прилике, да га суди и пресуђује.

А *удружењу*, осим свега осталог, што му се зажелити може, *желимо на ирвом месту веру у победу рада његова, веру свештенства нашег*. Та вера биће нам неисприв извор снаге и истрајности. С том вером само пођимо на рад, јер с вером, да ће нам рад победити, с том вером ћемо само и — победити; с том вером свештенства нашег удружење ће нам само и извршити — мисију своју.

Истину тога нађох ја, а знате ју сви, браћо свештеници, у раду Апостола Христових, и у исповести њиховој: *„вера је наша ова победа, која победи свет.“* (I. Јов. V. 4.)

Свештенство је војинство Христово; српско свештенство је и војинство народа свога, и отац му и мајка. Кад удружено полази на заједнички рад позива свога, оно полази у свети бој, за славу Јеванђеља и остваривање идеала јеванђелских.

Кад удружено креће на заједнички рад родољубља свога, оно креће у најузвишенију борбу, за славу народа свога и остваривање његових идеала црквено-просветних.

И као што су први ученици Христови отпочињали и вршили рад свој апостолски, отпочињали и свршавали борбу своју против целога света са вером у победу, и — победили;

као што велики родољуби сви улазе у борбу за народ свој са вером у победу, и — побеђују;

тако, браћо свештеници, у свих седам страна митрополије наше, под барјаком свога удружења пођимо и кренимо у свети бој и узвишену борбу ту и ми са вером, да ћемо победити, и ми ћемо — победити!

Спремајмо се за полазак тај, а тај ће бити, кад нам св. Архијерејски Синод одобрива правила друштвена.

Јован Јеремит,

парох бачиначки и протојерев. намесник,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ЖИВОТ И РАДЊА Вићентија Јовановића

Архиепископа српског и Митрополита Београдског и Карловачког.

(1731.—1788.)

(Из Беседе, коју је на парастосу у манастиру Рановцу 23. октобра о. г. говорио Димитрије Руварац, парох земунски и почасни протојереј.)

(Свршетак)

Да видимо још, какав је био у просветним стварима митрополит *Вићентије*.

Митрополит *Мојсије Петровић* добио је из Русије 1724. 400 букварева и 100 славенских грамата. Те је буквареве дао он прештампати у *Римнику*, где се налазила славенска штампарија, 1726. и 1727. г. За време *Мојсијево* дошао је на његов позив учитељ *Максим Суваров*, који је завео у Београду вишу школу.

Митрополит *Вићентије* дао је пак исти буквар такође прештампати 1734. г. у *Римнику*, а 1732—3. дозвоао је из Русије учитеља *Манојла Козачинског*, *Јована Минацког*, *Николу Николајевића* свештеника и ђакона *Ђорђа Живојинова* и он је установио у Београду, Карловцима, Осеку и Даљу латинске школе. Уз то је настојао, да се и српске школе по већим местима подижу; у Карловцима и Београду установио је школу за будуће свештенике. А у Београду постојао је и учитељ за грчки језик, кога је још митрополит *Мојсије* поставио.

И за оваког архиепископа и митрополита изрече 28. јуна 1869. *Максим Лудајић* јавно у народно-црквеном сабору тешку љагу, назвавши га издајником, отпадником и унијатом, а архимандрит *Герман Анђелић* 30. јуна и. г. захвали се *Лудајићу* на њојзи, рекавши, „да је и њему познато, да црква сматра митрополита *Вићентија Јовановића* за отпадника и да га осуђује.“

И од десивших се у сабору архијереја и народних посланика нико не устаде, да им одговори, да митрополит *Вићентије* није био онакав архијереј, поред свега тога, што је још 1819. *Јован Чапловић*, у својој књизи „*Reise durch Slavonien und Croatien*“; што се у „*Летопису*“ Матице Српске за 1826. г.; у „*Голубици*“ и „*Пчели*“ за 1840., у *Павла Ј. Шафарика* „*Geschichte der serbischen Li-*

teratur“ 1865. рекло, ко је и какав је митрополит *Вићентије* био.

А сам исти *Лудајић*, пре но што је прочитао неке мађарске кронике, о којима ћу такође коју рећи, описао је постанак „*српске хусарске регемента*“ у „*Седмици*“ за 1852. г., рекавши дословце и ово у њој: „Гледај српски роде, како ти глава црквна диже част народну, и понос народни!“, и ово: „Оволико сам докумената у овом смотренију скупити могао, из којих обаче сваки увидити може, да су Срби и своју народну регементу имали, праведно народну, јербо ју је управо српски народ са неусипним трудом *Вићентија Јовановића*, тадашњег блажене сени Архиепископа и Митрополита карловачког подигао. Дакле само и из ови докумената — поменути народне регемента тицајући се — сваки Србин увидити може, шта су српски Архијереји у народу своје били, шта ли су они у славу, част и понос народа српског дјелали — како ли су исти Архијереји и народна пренумштва и привилегије заштиптавати знали.“

Па не само да је на митрополита *Вићентија* бачена онако тешка љага у народном сабору, већ он је описан и престављен у „*Гласницима*“ бившег српског ученог друштва у Београду, у „*Летопису*“ „Матице Српске, од члана истих друштава *Гавре Витковића*, „као највећи несретник, као издајник вере и народа српског, као креатура бечке господе, као најомраженија личност, као ниска душа, као себичан владика, као издајник *Пере Сегединца*,“ за које је описе од истих наших учених друштава награђен био.

Уз *Лудајића* и *Витковића*, управо по њиховом писању, описао је српски књижевник др. *Милан Савић* у расправи својој „*Der serbisch-ungarische Aufstand vom Jahre 1735*.“, *Линско* 1876., на основу које је расправе постао доктором „*мудрословија*“, митрополита

Вићентија као издајника, а др. *Лаза Костић*, у награђеној од Матице Српске са 500 фор. драми „*Пера Сегединац*“ описао је *Вићентија* митрополита као најгорег несретника. И да којом срећом не забрани угарски министар преставу исте драме, наш би свет гледао митрополита *Вићентија* на позорници као најпоқваренијег човека и издајцу.

Кад је тако у народно-црквеном сабору, у органима наших највиших учених друштава, описан и представљен митрополит *Вићентије*, треба л се чудити, што је Л. В. *Березин*, члан више учених руских друштава, у својој књизи „*Хорватија, Славонија, Далмација и војенаја Граница*“, С. Петербург 1879., описао и представио руском свету митрополита *Вићентија*, онако исто, као и *Витковић*?

Заиста, не треба!

Па како је и од куд је могао митрополит *Вићентије* тако опасан бити? Ево како и од куд.

Што се тиче побуне у Бачкој 1735. г., или буне *Пера Сегединаца*, и погубљења *Периног*, исторична је истина, да се народ тада није побунио због митрополита *Вићентија* и тобожњег његовог позива, да наш народ напусти своју веру и да се поунијати; већ да се народ у Бачкој, и то не само наш, него и мађарски народ побунио због гоњења од стране мађарских спахија и чиновника, којој се побуни ставио на чело Србин капетан *Пера Сегединац*, и због тога платио главом у Будиму 24. марта, а не маја — као што *Лудајић* рече — 1736. г.

Како је неким мађарским писцима срамота било, што се због кињења њихових спахија и чиновника побунио народ, то да би збацили с њих кривицу, измислише и написаше у неким кроникама, како се народ српски побунио због митрополита *Вићентија*, и како је он издао вођу устанка капетана — или као што га они назваше пуковником — *Перу Сегединаца*.

Како је истинито то причање њихово, види се и из тога, што они у истим кроникама назваше митрополита *Вићентија* патријархом.

Кад се *Пера Сегединац* ставио на чело устанку, тада се митрополит *Вићентије* налазио у Бечу. А да он није издао *Перу Сегединаца*, може се најбоље видети из тога, што је у усменој опоручи од 23. марта 1736. г., дакле у очи свога погубљења *Пера Сегединаца* рекао: „Бога ради молим г. митрополита да ме опрости

и да ме не куне, нисам крив ништ како је казао.“

Сабора или збора оног у *Београду*, што га је *Лудајић* у своме поменутом говору напоменуо, по реченим мађарским кроникама, није ни било, и све је оно причање о њему неистинито наведено по истим кроникама.

Митрополит *Вићентије*, после 17-томесечног боловања умрљо је 6. јуна 1737. г., рекавши последње речи „*мир всјем*“, у *Београду*, и сахрањен буде у београдској цркви, коју је он започео зидати, испод великог трула на сред цркве.

Митрополит *Павао Пенадовић*, коме је митрополит *Вићентије* био велики благодјеј, пошто је Србија 1739. потпала опет под Турску, пренесе 1749. кости његове из *Београда*, овамо у овај манастир (*Раковац*) и смести их у капели ове митрополитом *Вићентијем* сазидане куле. Исте су у њојзи све до пре неколико дана лежале на поду, у једном сандучету, а ово дана положене су у отвор у зиду у капели, и над њима стављена је мермерна плоча, на којој је изрезано:

„*Овде* почивају кости митрополита *Вићентија Јовановића*, 1731—1737.“

Исте је пренео из *Београда* 1749. у ову капелу, митрополит *Павле Пенадовић*, а овде положио по учињеном парастосу 23. октобра 1893. и плочу ову поставио патријарх српски *Георгије Вранковић*.“

У једном старом запису, који се налази у овоманастирској књижници, стоји забележено, како је 27. јула 1753., митрополит *Пенадовић* са епископом посвећења *Партењијем Павловићем*, са 8 архимандрита, свештеника и ђакона служио службу у овогробљанској капели, и „по божественој служби, творили парастос свјатопочившим Архиепископом и митрополитом *Мојсеју Петровићу* и *Вићентију Јовановићу*.“

Није ли и ово један од многих необоривих доказа, да митрополит *Вићентије* није могао бити онакав, као што је представљен и описан од поменутих српских књижевника!

Из описаног овде у кратко живота и рада митрополита *Вићентија*, могу и наши народни световни прваци, а и сама наша јерархија, врло много научити, а на име могу се из њега научити, да се за наш народ само тако нешто може учинити, ако је слојан народ са јерархијом.

Ја се у души радујем, што сам дочекао испуњену давнашњу своју жељу, да се данас овако свечано обавио овде у овом храму Божјем, парастос у спомен душе митрополита *Вићентија*, и спере бачена с њега онако тешка љага, и што су смештене његове кости на пристojном месту, на чему примите како моју, тако исто слободно могу рећи и Вас свију високопречасна, преподобна и високопоштована Господо и браћо, а и целог нашег народа, највећу благодарност: Ваша Светост и Високопреосвећена Господо, а уз Вас и високопречасни игумане ове свете обитељи, оче *Свиридоне* и братијо ове свете обитељи. А још бих се већма радовао и ја, и Ви сви а и цео наш народ, да дочекам, дочекате и дочека између наше јерархије и народа онаку слогу, каква је владала за митрополисања *Вићентијевог*, што се пак само тако постићи може, ако наша јерархија буде онака, каква је била тада, а наши световни прваци онаки, какви су били тада.

Ова данас приређена свечаност, нека нас потсети све, како треба свој народ и своју цркву да љубимо, у чему лепшег примера не-

мамо од блажене памети митрополита *Вићентија Јовановића*. Угледајмо се сви на њега, те сваки у свом положају чинимо за свој народ и своју цркву онолико, колико можемо. Учимо историју нашег народа и наше цркве, јер из ње можемо се многим чему научити, ко је заслужио народну похвалу, а ко осуду. Сетимо се бар данас, како све пролази, ал добра дела и име и глас не пропадају никад, за што нам опет за пример служити може и данас ова приређена свечаност.

И ако се нашло људи, и то и Србаља, који су које из незнања, а које ради угађања укусу духа времена, кад је наш свет уживао у грђењу и оцрњивању наше јерархије, — који су неправедно описали и представили митрополита *Вићентија*, било је на против и до сада људи, а и Србаља, који су га описали и праведно, и као што су му ови до сада, тако ће се наћи и у будуће, који ће му као и ми данас, а држим и од данас, па док траје Србаља, рећи и говорити: *Слава ти, блажене памети митрополите Вићентије Јовановићу!*

Слава Ти! Слава!

КЊИГА О ХРАМУ

Симеуна, митрополита Солунског.

Превео Лазар Богдановић, парох вараждинско-велико-гађишки.

(Наставак.)

Храм, и ако је сазидан од разнога материјала, ипак у њему почива небеска благодат. Освећује га Архиепископ тајанственим молитвама, помазује га божанственим миром те васпео постаје домом и станом врховног Сушаства. За то није дозвољено, да свако може улазити у све његове делове, по један је део за свештенике, а други за световњаке. Двојака ова подела храма, на улазни напме и неулазни део, представља самога Христа у две природе, као Бога и као човека, од којих је прво невидљиво, а друго видљиво; за тим представља човека, који се састоји из два дела: душе и тела; представља она и тајну Пресвете Тројице, која је неприступна по сушаству, али се познаје по

Промислу и силама природе. Најпосле представља она видљиви и невидљиви свет, или боље рећи: свет видљиви. Олтар је образац неба, а остали храм (т. ј. права црква) образац земље.

Храм се још дели на три дела: на притвор, праву цркву и олтар. Ова три дела представљају св. Тројицу, небеске силе које су подељене у три јерархије, и благочастиви народ, који је опет тројако подељен и то на: свештенике, савршене или праве верне, и на оне који се кају. Трострука ова подела храма представља нам још и оно, што је на земљи, што на небесима и што је превине или поврх небеса. Притвор одговара земљи, права црква — небу, а свети олтар оном, што је над небом.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Божанствени храм посредством страшног жртвеника т. ј. часне трпезе, представља небесног владику. По том се престо и назива светињом над светињама, престолом Божјим, седалиштем Божјим, очистилиштем (од греха) и местом свршавања највеће жртве, гробом Христовим и насељем славе Његове. Под завесом, којом је покривен престо, разумева се небесна скинија, где станују анђелеки ликови и почивају праведници. Преграде пак означавају разлику међу чулним и духовним предметима.

На четири угла часне трпезе почива *четвероугласто платно* које означава, да је црква састављена из народа са све четири стране света; на тим угловима насликана су четири еванђелиста, јер су они образовали цркву, и што је еванђеље распрострањено по целом свету. На часној трпези налази се *срачица*, а поврх ње *индигија*, јер је она гроб и престо Исусов; срачица представља планчаницу, којом је било обавијено мртво тело Његово, а индигија представља одећу Његове славе, као што то потврђује и ислам, који се чита тада, кад се она полаже: „Господь воцариса, вк лѣпотѣ ѿблечеса.“

Часна се трпеза обично прави од камења, јер она представља Христа, који се и каменом именује; Он је основ наш, камен темељац, камен крај угаони, чији прабобраз беше онај древни камен, који је напојио Израиља; по овај камен сада нас — новог Израиља — напaja не водом, него нам он точи реке и потоке живота вечног, животворну крв Христову. *Горње место* означава ваплоћеног Сина Божјег који седи с десне стране Оца; а *остали престоли* с једне и с друге стране означају чипове и достојанства свештених лица и бесплотних сила. *Свештеник* представља Самог Исуса, а Њега представља и св. *еванђеље*, које се налази на часној трпези, а *крст* представља Његову жртву или смрт.

Под часном трпезом леже *свete моћи* мученика, јер они својим духом присуствују Христу — великом сведоку небесног Оца. Оне служе за темељ и основ цркве, јер црква је основана најпре крвљу Христовом

а за тим крвљу мученика. Часна трпеза је освећена св. миром, јер је препуна чудних сила св. Духа и има у себи живо миро, које освећује. Она се украшава покровима за то, јер оно, што се свршује на њој, не може свако видети и разумети. Она је узвишена и веома лепо украшена, јер представља престо Божји. *Разни чипови*, који имају приступа у олтар, представљају превишње силе; *миомирни кад* који почиње код престола, значи миомирну благодат св. Духа, који се спушта од озгоре; *зажежене свеће* представљају непрестано просвећење светитеља од Духа светог. Све то црква представља олтаром.

Цео храм представља, као што рекосмо — овај земаљски свет, или пак и видљиво небо, јер кад се пред олтаром молимо, сматрамо га небом и рајем едемским. За то у неким св. обитељима завесама затворају храм кад на пољу поју, а кад улазе, онда их отворају. А то значи, да је Христос сисао к нама и преграду порушио и измиривши нас, на небо нас узвео. Но и они који су пали у грех, не смеју унутра улазити. И сам чип освећења храма то нам потврђује, јер кад се у њему молимо и странна свештенослужбена свршавамо, тада нам олтар представља небо, а права црква — земљу, и у њу се сви заједно сабирају и сакупљају.

Пред олтаром налази се *амвон*, који означаје камен онај, који је одваљен са гроба Христова, с кога свештеници и ђакони слично анђелу, који је објавио васкрсење Христово, проповедају божанствено еванђеље, ђакони у време св. литургије, а свештеници на јутрењи заједно с другима јутарњима молитвословљима. Лепота цркве означаје лепоту створења; свеће на полијелеју значе звезде, а труло или свод, — небесни свод; уље, восак и тамјан палимо; уље, да се изобрази милост Божја, восак, јер је састављен из многобројних цветова, па значи наше свеопште приношење и жртву Богу; а тамјан означава божанствену љубав, која се на све простире, а означава и миомирис св. Духа.

(Наставиће се)

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

— (Освећење крста у Руми.) Пишу нам из Руме, да је тамо у недељу 14. (26.) новембра о. г. свечаним начином освећен српски православни крст, који се налази у средини вароши на тако званом старом вашаришту. Освећење крста извршио је преч. г. прота митровачки, *Авакум Стајић*, са местним свештенством. Говор је држао г. *Марко Шуцла*, катихета и администратор парохије. На литургији и при освећењу певало је румско певачко друштво. Крст тај управо је само обновљен и оправљен, лепим уметничким живописом украшен и красном гвозденом оградом ограђен. Све је то тако дивно израђено, да може послужити на дику и част српском грађанству румском. Оправка та, која је много трошка стала, изведена је прилозима родољубивог румског грађанства, потпором српске занатлијске задруге, српске женске добротворне задруге, српске црквене општине и приходом од забава, које је српско певачко друштво на ту цел приређивало. Сликарски посао израдио је на особито задовољство млади и даровити сликар *Јосиф Фалта*, родом из Руме, који је од више година питамац „Матице српске“ и који сада довршује живописну уметност на сликарској академији у Монакову. Тога вечера приређен је концерт са играчком у корист младом живописцу Јосифу Фалти.

— (Освећење цркве у Жабљаку у Црној Гори.) Не давно је у граду Жабљаку у Црној Гори Његово Високопреосвештенство Митрополит Црногорски *Митрофан Баи* свечано осветио нову цркву, коју је Његово Височанство кнез *Никола* подигао. Црква је посвећена св. великомученику Борђу. Освећење извршио је Митрополит са великим бројем свештеника зетских и цеклинских, којима је био на челу прота Петар Пејовић. Овој свечаности присуствовало је мноштво народа са великим бројем војничких и грађанских старешина. За тим је у ново-освећеној цркви био парастос јунацима Кељу Станкову и дванаесторици његових другова што су на јурни освојили Жабљак.

— (Учитељи основних школа у краљевини Србији.) У почетку школске године 1893/4 има у краљевини Србији свега 1644 учитеља и учитељица основних школа. Средња плата њихова износи 1049 динара. Целокупна свота, коју држава троши на плату учитеља и учитељица основних школа, износи 1.725.433 динара. Све остале трошкове за своје школе подмирују поједине школске општине. Издаци пак појединих школских општина чине већу своту од ове, коју држава троши.

Ч И Т У Љ А.

Трагична, управо ужасна судба задесила је у току ове јесени два млада свештеника у епархији

бачкој; на врло трагичан начин свршише два ваљана млада човека, који су бољу судбу заслужили, ал којима зао удес није то определио.

Један је *Исидор Бастић*, администратор парохије гложанско-чебске. Родно се 1851. и свршив гимназију са испитом зрелости, пошто богословија карловачка беше тада затворена, оде у Пешту на правни факултет. Кад је богословија у седамдесетим годинама по ново отворена, ступи он у исту свршив две године права с државним испитом. Кад је изучио богословију, запоми га тадањи епископ бачки *Василијан*, и од то доба поче несрећа гонити младог свештеника тог. Ма да је спремом својом као правник имао права тражити се на најбоље парохије бачке, ипак је премештан с једне лоше парохије на другу, па најпосле на најслабију у целој дијецези — гложанско-чебску. Ту му умре жена, на скоро једно дете, и много прогањани свештеник овај паде у теш у меланхолију, а у јануару 1893. помери памећу, тако да га је консисторија дала донети у болницу новосадску, и овде је прележао у највећој апатији 7—8 месеци. Једне ноћи пак, кад га слабије надзираваху, ваљда у моменту чисте свести, побегне из болнице и скочи у Дунав. Хаљине му нађоше на обали, а тело тек након 8 дана, те га онда у алманско гробље саранише пароси новосадски: протојереј Павле Балта и Божидар Поповић, и капелан Петар Костић.

Други је *Витомир Јојкић*, лични помоћник новосадски. Родно се 1866. и свршио гимназију с испитом зрелости у Новом Саду, а богословију у Карловцима. Рукоположен од Његове Светости г. патријарха *Георгија*, буде пристављен Јовану Марковићу, пароху новосадском, за личног помоћника, но услед разних непогода и секатура развије се у њему нека првозна болест у тој мери, да је у току 1893. године такођер помери памећу као и Бастић, те буду заједно у болницу смештени. Међу тим се ни један не излечи, јер дочим се болест Бастићева свршила трагичним самоубијством, болест Јојкићева постајала је све тежа и тежа, те у почетку новембра о. г. испусти млађану душу своју.

Обојица беху тихе и благе нарави, ваљани свештеници и поштени Срби, по којим врлинама би обоје бољу судбу заслужили били. Али их неумитна смрт отрже пре но што могоше добити отштете и утехе за нанесену им од судбе неправду.

Нека је тим поштеним слугам олтара Божјег лака црна земља и вечан спомен! *Г. В.*

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— (Распис награда.) „*Матица Српска*“ расписује из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозукове за годину 1894. награду од

50 дуката за дело: „Живот и рад Саве Текелије“, с роком до 31. децембра 1894.

Уједно се напомиње, да су из ове задужбине с роком до 31. децембра 1893. расписане ове награде:

1.) „Историја српске књижевности за школу“. — Награда 100 дуката;

2.) „Историја Срби у Угарској од најстаријих времена до данас“. — Награда 100 дуката;

3.) „Рисирава о Буђевицима“ за „Летописе“. — Награда 100 дуката;

4.) „Популарни естетика за одраслије Србиње“. — Награда 50 дуката;

5.) „Историја српске школе у аустро-угарској монархији“. — Награда 50 дуката; и

6.) „Историја српске православне цркве у Угарској“. — Награда 50 дуката.

Дела на расписане награде не могу писци шикати под својим именом, него ваља да метну на делима својим какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и место, где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обележити га оним истим знаком или натписом, који је с поља на самом делу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело штампано, осим ако с „Матицом“ о том што друго не уговори.

Писац је дужан од свога награђеног дела, кад изађе из штампе, уступити „Матици“ 25 комада.

Награђене расправе штампају се прво у „Летопису“, а после остаје право и писцу и „Матици“ да их могу прештампати и поново издавати.

Из главне скупштине „Матице Српске“, у Новом Саду 9. (21.) септембра 1893.

Н О В Е К Њ И Г Е.

КАРЛОВАЧКО ВЛАДИЧАНСТВО. Прилог к историји српске православне цркве. Написао *протојереј* Манојло Грбић, катихета и професор српске учитељске школе у Карловцу. *Трећа књига:* Наставак црквене историје карловачког владичанства из друге књиге, а то од 1784. па до 1824. године, дакле за владика: Јована Јовановића, Генадија Димовића, Стефана Авакумовића, Петра Јовановића Видака и Мојсија Мијоковића. — Уз ову књигу привијена је посебно израђена географска мапа овога владичанства. — У Карловцу, штампарија Карла Хауптфелда 1893. — Стр. VIII. и 334. — *Цена 3 круне или 1 фор. 50 н. и може се добити код ишца у Карловцу* (Karlstadt). Дућанска је цена 2 фор. или 4 круне.

Садржај је ове треће књиге: Манастир Комовина. — О календару и о умањивању црквено-народних празника код Србаља. — Јован Јовановић, седми владика карл. владичанства од 16. нов. 1783. до 14. јуна 1786. — Генадије Димовић, осми владика од 14. јуна 1786. до 20. дек. 1796. — Српски

темишварски сабор 1790. — Остали послови и закључци на темишварском сабору. — Избор новог архиепископа и митрополита на темишв. сабору. — Српска придворна канцеларија. — Законски чланак од године 1790/91. о несаједињенима грчкога обреда. — X. чланак закона од 1792. — Унутрашња епархијска управа за владике Димовића. — Јоанићије Милојевић, гомирски архимандрит, администратор овога владичанства од 1797. до 21. марта 1798. — Стефан од Авакумовић, девети владика, од 21. марта 1798. до 30. јула 1801. — Петар Јовановић од Видака, десети владика, од 30. јула 1801. до 8 нов. 1806. — Мојсије од Мијоковић, једанаести владика, од 16. јуна 1807. до 14. дек. 1823. — Карловачко владичанство под владом француског цара Наполеона I. од 2. (14.) окт. 1809. до 14. (26.) авг. 1813. — Невоље у овоме владичанству послје Француза. — Унија у Тржићу за владике Мијоковића 1820.

И ова трећа књига — као и прве две — прави је бисер за нашу књижевност. Историја, која је у њој по поузданим податцима изложена, врло је занимљива и тако се лако чита, да је не можеш оставити, док је целу не прочиташ. С овом књигом није могао писац да заврши своју историју „Карловачког владичанства“, ма да је књига изишла већа него пређашње две — с тога изјављује, да ће даљу историју написати у *четвртој* књизи, коју ће на скоро спремити и штампати. У тој ће књизи поглавито изнети рад око просвете, који озбиљно почиње са владиком Мушицким.

Уз ову трећу књигу додао је писац и лепо израђену географску *мапу* карловачког владичанства како оно сад изгледа, а тиме читасци добијају јаснији преглед историчких догађаја и боље ће разумети и запамтити целу историју. Мапу је писао млади техничар и питомца матичин, Стеван Грубић из Коренице.

Препоручујемо најтоплије нашим читаоцима, да набаве ову драгоцену књигу, да би нас писац могао што пре и четвртом књигом обрадовати. Свака српска кућа ваљало би да има целу ту историју, јер се у њој излаже не само повесница карловачког владичанства, него и повесница свега овоностраног српског народа и српске православне цркве.

Велика хвала г. писцу на овом дивотном дару, којим је обогатио нашу књижевност! Бог му дао здравља, да срећно доврши своје знаменито и драгоцено дело!

— Православни румунски богословски факултет у Черновици. По професору *Исидору витезу Опцулу* написао Владимир Димитријевић, студент православног богословског факултета у Черновици. (Прештампано из „Српског Сиона“ за годину 1893.) У Новом Саду, Српска Манастирска Штампарија 1893. — 8-на, стр. 48.

— Рачуница — (Аритметика) — за прва три гимназијска разреда, за више девојачке и остале сродне школе. По *дру Фрањи Мочнику* и другима израдио Андрија М. Малић, гимназијски професор. — Треће поправљено издање. — *Издао*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Српска велика гимназија у Новом Саду. Штампао у Српској Манастирској Штампарији у Н. Саду 1893. — У комисији књижаре Луке Јоцића. — Велика осмина, страна 240. — *Цена 3 круне или 1 фор. 50 новч.* — Књига ова препоручује се својом лепом техничком израдом и прецизношћу и извршеном садржином. А као доказ њене вредности служи то, што је она од виших власти одобрена за употребу у школи, и то у првом издању од високог Нар. Цркв. Школног Савета у Ср. Карловцима под Н. (23.) сент. 1881 бр. 195, а у другом издању од високог кр. уг. Министарства просвете и црквених послова у Будим-Пешти под 7. мајем 1888 бр. 16.003 и од високе кр. хрв. слав. далм. земаљске Владе, одељења за богоштовље и наставу у Загребу под 9. рујном 1887 бр. 7.460.

— **Књиге за народ.** Издаје „*Матица српска*“ из задужбине Петра Коњевећа. — **Свеска 39: Српске народне пословице.** По врстама распоредио и народу за поуку растукао **Светозар Савковић.** I. — Накладом срп. књижаре и штамарије Браће М. Поповића у Новом Саду 1893. — Стр. 51. — Цена 10 новчића. — Ова књижина добро је дошла нашем народу, јер ће у њој наћи здраве поуке, а из тумачења ишчева сазнаће прави значај и вредност наших народних пословица.

— **Орао.** Велики илустровани календар за годину 1894. Уз сарадњу српских књижевника уређује **Стеван В. Поповић.** *Година двадесета.* У Новом Саду, издање и штампа **А. Пајевића** 1893. — Стр. 128. — Цена 1 круна (50 новчића) или 1 динар. Календарски део „Орла“ уређио је професор **Андреја М. Матић.** — Овај календар препоручује се као и до сада својим одабраним забавно-поучним садржајем и лепим илустрацијама.

Јавна благодарност.

Овдашњој српско-православној цркви притекоше у помоћ које у новцу, које у црквеним утварима следеће родољубке и родољуби одавде и са стране:

I. У новцу.

По 5 фор.: Госпође: Милка удова Поповић, Милка удова Беквалац, Катинка Мачковић, Марија Манојловић и г. г. Влада Крњајски, Милан Мијатовић и Суботичка женска српска Задруга сви из Суботице, и г. Михаил Крестић, трговац из Беле Цркве.

По 3 фор.: Г-ђа Лепосава Цветковић из Сомбора и г. Лука Арадеки из Суботице.

По 2 фор.: гђе: Јелена удова Коњевећ, Марија Боснић, Емилија Мучалов, Милица Димитријевић, Савета Леовић, Наста Батић, Емилија Радић и г. г. Глиша Остојић, Теодор Вујић и Феликс Колонић, сви из Суботице, те породице: Мандић, Штета и Кнежевић и гђа Јелена Чавић и гђа Јулијана Величковић из Вараждина.

По 1 фор.: гђе Милева Станковић, Рахила Ковачевић, Ана Карановић, Марија Рајић, Кристина Димитријевић, Бојана Георгијевић, Марија Коларић, Изабела А. Манојловић, Зорка Ивковић рођ. Димитријевић и Катарина Ђорђевић из Суботице и гђа Етелка Крстанић из Баје, затим гђе: Катарина Бабић, Магдалина Шупут, Марија Витас, Ленка Поповић, Јулијана Илић, Софија Личковић и Ангелина Богдановић из Вараждина, и г. г. Светозар Димитријевић парох, Младен Карановић, Адријан Манојловић, Самко Манојловић, Ђуро Манојловић, Стеван Манојловић, Иван Мучалов, Петровић, Милиновић из Суботице и г. г. капетани Милаковић и Јанко Хрњак, и г. Шаца Кировић приватније, сви из Вараждина.

По 50 нов.: г. Марко Цветић из Вараждина.

По 25 нов.: гђа Јелена удова Анастасјевић из Суботице.

II. У утварима.

1. Гђа Јелисавета Борота, мајорица из Загреба: једну мајолика чинију за свећење грожђа, један свилени воздух, један убруе за причешћивање и 1 звонце.

2. Госпођа Ленка Стојановић, супруга већника кр. банског стола у Загребу: чинију за освећење богојављенске водице и 3 чаше.

3. Михаил Крестић, трговац из Беле Цркве: 3 метра плаветне свиле, из које је гђа Марија Станић, ритмајсторка у Вараждину, о свом тропику сашла 2 епитрахилја, 2 појаса и дарке с воздухом.

4. Гђица Даница Коњевећ из Суботице: 1 свилом везени простирач на целиваоницу од плаветног емота.

5. Гђа Јелена Мавић: 1 чинију за делење поскуре.

6. Гђа Марија Димитријевић: 3 пешкира из српског платна.

7. Кр. надлежнички Петар Штета из Вараждина: један велики двокрилни орман за спрему црквених утвари.

Свима горе поменутих дароватељима од срца се захваљује ова црквена Општина, узносећи топле молитве Богу за здравље и сваку срећу њихову.

А на посе се захваљује најучтивије гђи Марији Станић, ритмајсторки из Вараждина, која се с правом хришћанском ревношћу за ову сироту црквицу заузела и новац за литију и овде и на страни издружила а и свилу од г. М. Крестића за црквене утвари исходила!

Српска Православна Црквена Општина

у Вараждину, 5. новембра 1893.

Перовођа:

Аћим Ђермановић.

Председник:

Бабић.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 188 3—3

Услед оставке г. Софронија Попова, остало је *учитељско* место у *Рудни* упражњено, на које се овим стечај отвара.

Плата је: 400 фор. у готовом новцу, 20 ф. за перовођство, 5 ф. за паушал и 15 ф. за огрев, 4 ланца ораће земље, на коју учитељ порез и друге пристојбе плаћа, $\frac{1}{2}$ ланца баште ван села, од погребана, где позван буде, 50 новч., и слободан стан са 2 собе, кујном и баштом.

Ко жели ово место получити, нека своју молбеницу до 28. нов. о. г. потписаном Одбору поднесу.

Изабраном учитељу спада у дужност све предмете прописане шк. Уредбом предавати, у св. цркви десну певницу држати и повторну школу држати.

Компетовати могу, који су свршили Сомборску препарандију и положили испит из мађ. језика.

Ко се лично пријави, имаће првенство.

Школски Одбор.

Кбр. 775 1893. СТЕЧАЈ. 193 1—3

На *парохијско* место у *Мокрину* овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје ваљано инструиране молбенице путем својих претпостављених власти до 14. децембра о. г. потписане конспеторији поднети.

Из конспеторије држане у *Алмишвару* 16. (28.) новембра 1893. год.

Епархијска конспеторија
темишварска.

СТЕЧАЈ. 194 1—1

Ради сталног попуњавања *учитељског* мјеста на српско-правосл. основној школи у *Јасеновцу* на Сави расписује се стечај.

Плата учитељева је 500 фор., стан у школској згради, шест хвата тврдих дрва, башча и други приходи. Дужности су: Држање редовне и поновне школе, перовођство у сједницама, пјевање у цркви и подучавање омладине у ноталном пјевању за обдржавање светосавских бесједа.

Рок стечаја до 13. (25.) децембра 1893., када ће се и избор обавити.

У *Јасеновцу* на Сави 21. новембра (3. децембра) 1893.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 192 1—3

На смрћу Лазе Јосимовића упражњено *учитељско* место на вероисповедној школи у *Молу* овим се отвара стечај.

Годишња плата је 210 фор. а. вр. у готовом, 63 фор. у име огрева, 28 фор. на дрва, 20 фор. за држање повторне школе, 10 фор. 50 новч. на чистићење школе; уз то 20 ланаца (а 2200 хв.) и 1103 хв. добре ораће земље, на коју политична општина све терете плаћа, и пристојан слободан стан с баштом.

Новоизабрани учитељ биће обвезан све школ. уредбом прописане предмете у оним разредима, које му школ. одбор доделио буде, предавати, у цркви за певницом појати и све друге дужности своје како у школи, тако и у св. цркви тачно обављати.

Они, који желе компетовати на ово место, нека своје молбенице са сведоцима поднесу потписаном школ. одбору најдуже до 25. децембра 1893. год. по ст. кал.

Из седнице месног школ. одбора, држане 13. (25.) новембра 1893. год. у *Молу*.

Школски одбор.

ЕДИКТ. 190 2—3

Овим се позива *Софија* супруга *Филипа Београдца* из *Бешке*, која је незнано куда у свет отишла, да у року од шест месеци — рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине — овој конспеторији или лично предстане или место свога пребивања обзвани, пошто ће се иначе противње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Архид. Конспеторије у *Карловци* 12. (24.) октобра 1893. држане.

Архидијецезална Конспеторија.

СТЕЧАЈ. 189 2—3

На упражњено *учитељско* место у срп. вероисповедној основној школи у *Карловцу*, овим се расписује стечај.

Плата је изабраног учитеља на годину следећа: 500 фор. а. вр., 5 фор. паушала, слободан стан и у име учитељског огрева 2 хвата сламе.

Учитељу у дужност спада „Школском уредбом“ прописане предмете у школи предавати, у св. цркви за једном певницом појати и децу црквеном појању обучавати.

Рок стечаја траје до Св. Николе 1893. год.

Из седнице месног срп. правосл. школ. одбора, држане у *Карловцу* 8. новембра 1893. год.

М. Терзин,
перовођа.Аркадије Паић,
председник.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У НОВОМ САДУ.

Српска Манастирска Штампарија која је снабдевена са свим штампарским прибором и нужном артијом разне врсте, ради све штампарске послове са оном солидношћу, која искључује потпуно сваке спекулативне рачуне, који би били недостојни оне цели, ради које се појавила идеја о оснивању ове штампарије а која се уредсређује у тежњи, да се колико је могуће помогне свакидашњим потребама автономних органа наших, књижи и просвети народној а поглавито црквеној и школској књижевности, солидном израдом и пристојном ценом.

Да пак своју вишу цел ова Српска Манастирска Штампарија временом постићи може, пужна јој је и материјална потпора, ради које управа Српске Манастирске Штампарије сада на домаку нове године, умољава свакога а особито све српско-црквено-народне автономне органе, да је почаствују наручбинама, које ће најтачније и по најумеренијој цени извршене бити.

Српска Манастирска Штампарија налази се у дунавској улици бр. 13.

С одличним поштовањем

Управа Српске Манастирске Штампарије.

ДАВИД ЂУРЧИЋ У НОВОМ САДУ

КОД ЗЛАТНЕ РУЖЕ

ГЛАВНА УЛИЦА, У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ.

За Панакамилавке свилена Крепона и Крепа а по мутрама које сам у Москви и Петрограду лично изабрао и донео, дао сам ^{ан} да правити и имадем у 7/8 и 6/4 широког свагда на стоваришту.

Даље имадем уз већ иначе вапредан избор — Дубла и Перувијена и разних других црних и плавих штофова за свештеничке хаљине, разних дебелих штофова за Деакове а и разноврсне и разнобојне свилене плишане, вулене и памучне поставе за хаљине, па и у оним бојама које наши црквени великодостојници потребују, — велик избор у појасевима, сваке боје а разна квалитета. Цене врло умерене.

С поштовањем

Давид Ђурчић.

187 4—6

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.